

Els dietaris de Miquel Pairolí

Carles Montpart Tura

El pròxim 6 de juliol farà cinc anys de la mort de Miquel Pairolí. La seva pèrdua prematura va estroncar una sòlida carrera de novel·lista i ens va deixar sense la prosa matisada dels seus articles i dietaris. La publicació que recentment s'ha dut a terme d'aquests darrers —en un sol volum— és un bon motiu per fer una breu semblança de l'escriptor gironí.

Un periodista que esdevé escriptor

Miquel Pairolí (Quart d'Onyar, 1955-2011), fill d'una família de petits agricultors, va estudiar al Col·legi la Salle i a l'Institut Jaume Vicens Vives, sempre a Girona. Entre 1974 i 1979 va cursar Filologia Hispànica —secció Catalana— al Col·legi Universitari de Girona i a la Universitat Autònoma de Barcelona, període durant el qual comença a escriure a la revista Presència, amb comentaris sobre llibres, i a les pàgines literàries del diari Avui amb articles sobre diversos escriptors catalans.

L'any 1979 és dels primers col·laboradors del Punt Diari, tasca que alterna amb classes de català per a adults a l'ICE de la UAB i a l'Escola d'Administració Pública de Catalunya. A partir de 1987, però, es dedica exclusivament al periodisme, primer a la redacció de El Punt i posteriorment a les del Diari de Barcelona i del Nou Diari. Des de l'any 2000 fins al maig de 2011 escriu la columna diària d'opinió "L'Escaire" al El Punt. Pairolí també va col·laborar assíduament a la revista Gavarres des del primer número.

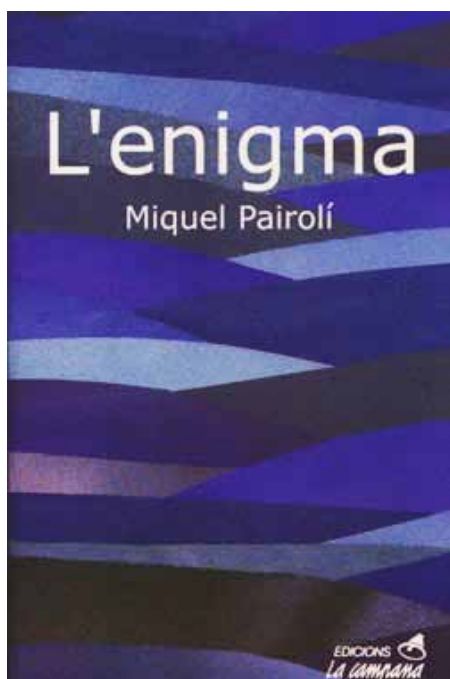
Un novel·lista per descobrir

Més enllà de l'obra periodística, però, i pel que fa a la producció més estrictament literària de Pairolí, destaquen especialment les seves quatre novel·les i els seus dietaris. Pel que fa a les primeres, es tracta dels títols —força desconeguts pel gran públic— El camp de l'ombra (La Campana, 1995), El convit (La Campana, 1998), El manuscrit de Virgili (La Magrana, 2004) i Cera (La Magrana, 2008, Premi el Setè Cel).

A El camp de l'ombra, l'escriptor gironí ens ofereix una crònica de la transformació del camp català a través de la història d'Àlícia Compte, una pintora que torna al mas de l'Empordà on va néixer la seva mare, i dels fragments del dietari de Joan Isern, l'oncle que l'ha convidada a passar-hi uns dies de descans. *El convit*, la segona novel·la de Pairolí, en canvi, ens situava a la Barcelona de 1939, escenari en el qual Edmon i Genoveva Forest, propietaris d'una prestigiosa joieria de Barcelona, seran convidats pel comissari Carpentier a un estrany sopar per tractar de l'alliberament del seu fill tancat a la Model.

Al meu entendre, però, la novel·la que ha passat més injustament inadvertida d'aquest autor és El

Miquel Pairolí

manuscript de Virgili, una magnífica narració situada a l'estiu de 1929 i que tracta sobre l'amor i la creació literària a partir de la història de Reinald Virgili, l'autor d'una novel·la d'avantguarda que rep una singular oferta d'una dona jueva i rica que resideix habitualment a París. L'originalitat de la trama, la finor del seu desenvolupament i les reflexions que s'hi destil·len sobre el valor i la importància de l'escriptura fan que aquesta obra mereixi una segona oportunitat entre els lectors catalans. L'autor, ressentit segurament pel poc ressò que va tenir aquesta obra entre els crítics, va escriure l'article "Crítics i lectors" al seu darrer dietari, Octubre, el qual que anava encapçalat pel següent dard: "La recepció que va tenir la meua novel·la El manuscrit de Virgili em va ensenyar a distingir entre lectors intel·ligents i crítics literaris" (p. 53).

Finalment, Cera és una novel·la que ens ofereix un retrat moral dels anys del franquisme i de la

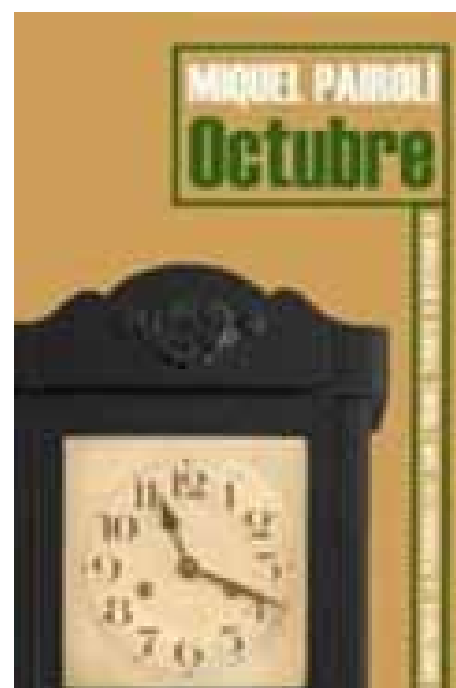

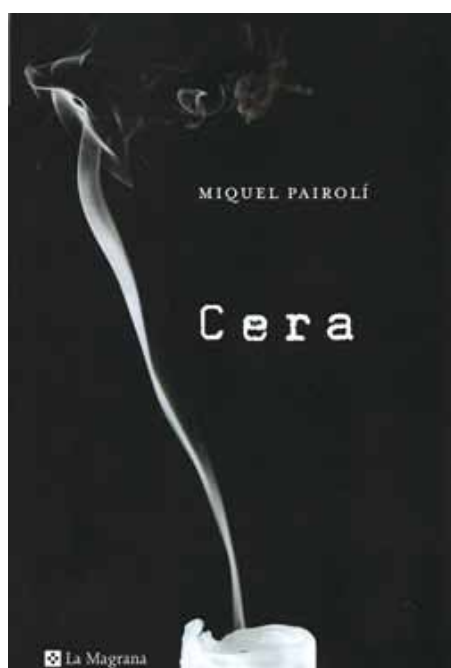
seua llarga ombra posterior centrat en una sèrie de personatges situats en una ciutat catalana episcopal i fortament catòlica. Es tracta d'una novel·la d'una gran maduresa — la descripció de l'enterrament del bisbe amb què comença l'obra és magistral— i que el propi autor va concebre com una simfonia amb quatre moviments, les característiques dels quals era capaç de detallar no sense generar una certa incredulitat per part dels qui rebien aquesta explicació, tal i com ens explica a l'entrada "Les raons de l'autor", també del volum Octubre: "Tinc al cap aquesta música i la identifico plenament amb les pàgines de la novel·la i amb els seus moviments i evolució. Per a mi, la correspondència és molt clara i el so de la partitura musical que mai no compondré, també. Per això vaig escriure la partitura literària, la lletra, no pas la música" (p. 124).

Tres dietaris, un dietari

Tal i com hem dit, però, l'obra que motiva el nostre comentari és la publicació dels tres dietaris de Miquel Pairolí en un sol volum. Es tracta de *La vida a la menuda. Dietaris* (1990-2010) (Curbet Edicions i Fundació Valvi, 2016), obra que aplega els volums Paisatge amb flames (Columna, 1990), *L'enigma* (La Campana, 1999) i *Octubre* (Acontravent, 2010, Premi Crítica Serra d'Or), els quals recullen —en forma de

dietari sense dates— una selecció dels textos de l'autor escrits al llarg de tres dècades. L'edició no pot ser més oportuna si tenim en compte la gran qualitat de la prosa de Pairolí al mateix temps que la dificultat que tenia el lector per trobar a les llibreries aquestes obres, especialment les dues primeres. Llegit tot seguit, el volum ofereix una magnífica impressió. La prosa de Pairolí flueix de manera molt natural — molt sovint la influència de Pla és evident— i constitueix un mosaic de reflexions i de descripcions que fan una sensació de total unitat. I al darrere d'aquesta unitat, hi trobem també una concepció rigorosa de la literatura que Pairolí

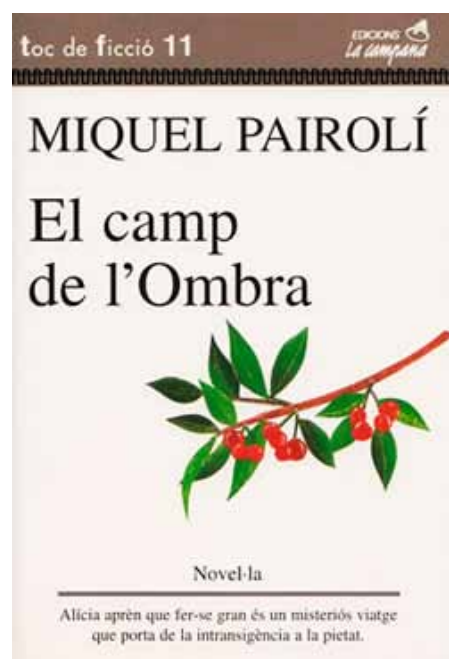

mateix concreta amb aquests mots reveladors: "Un escriptor, si és autèntic, si és fidel al temperament, canvia de ploma però no de tinta. De jove o de vell escriu amb la seva sang" (p.149).

Efectivament, La vida a la menuda és un sol dietari amb un estil que va esdevenint pàgina a pàgina més sòlid i més precís i que ens dibuixa un autor que, a partir d'una certa solitud personal —i fins ens atreviríem a dir que gremial— és capaç de transmetre'ns un conjunt de textos que acaben dibuixant un personatge completament arrelat al seu entorn —especialment al que es divideix des de casa seva, a Quart—, absolutament fascinat per la influència del transcórrer del temps en la natura i les persones i, també, una persona extremadament sensible en el conjunt de les seves apreciacions culturals, especialment literàries, pictòriques i musicals. Tot, a més, a través d'una prosa mesurada, equilibrada, bella i precisa on fa la

impressió que no hi sobra ni hi falta res. Vicenç Pagès Jordà, conegut de l'autor i responsable del pròleg de l'edició que comentem, ens apropa a la personalitat més íntima de Pairolí amb unes paraules ben justes: "Pairolí era afable, però no el vaig considerar mai simpàtic en el sentit immediat i superficial del terme. Sostenia les seves conviccions amb una fermesa amable, sense pronunciar una frase més alta que l'altra. Era home de poques paraules, però precises i ben dites. Des del primer dia va encaixar amb la idea d'escriptor que jo m'havia format quan encara no n'havia conegut cap: era lent i consciencios, tot i que no s'estava de deixar caure comentaris càustics o irònics, sempre sucosos" (p. 5).

La fugacitat de la vida, les grans preguntes que ens fem —els enigmes— sobre el sentit de la vida i, especialment, sobre la irreversibilitat de la mort, i també l'amor ("l'esforç més líric, més perillós i més idealista per escapar del signe indeleble de

la solitud, que ens acompanya des del primer a l'últim dia", diu l'autor a propòsit d'un comentari de Cioran a la pàgina 108), formen part indissociable de l'observació minuciosa que Pairolí ens ofereix a partir de la constatació dels canvis que les diverses estacions produeixen en l'entorn i en nosaltres mateixos. Com s'ha dit, La vida a la menuda és un dietari sense dates, on són els canvis d'estació els que van modulant les observacions de l'escriptor, les quals van esdevenint cada cop més íntimes fins a l'extrem de fer de la pròpia llar un focus minuciós d'observació. La visió de Pairolí, com destaca encertadament Vicenç Pagès, és una mirada projectada des d'un entorn rural, sense les pressions de la gran urbs, i que traspasa aquesta lentitud al propi ritme de la prosa i, en conseqüència, a la lectura. Al mateix temps, la de l'autor de Quart és una escriptura amarada d'una profunda cultura humanística, que va dels estoics i els epicuris a Shakespeare —del qual fa, de tant

en tant, acurades valoracions de les seves tragèdies— i d'aquest a Montaigne, Voltaire, Lampedusa o als nostres Josep Pla, Josep Carner o J.V. Foix. Un volum, doncs, que es llegeix amb un gran plaer, el plaer del bon ofici literari.

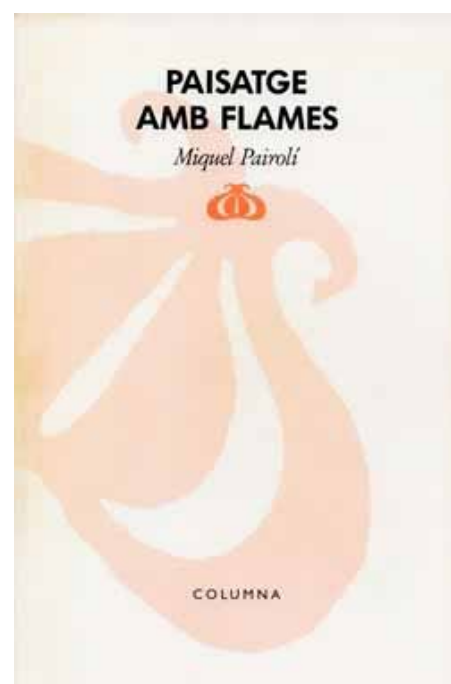
Biografies i assajos

Miquel Pairolí, a qui un càncer va segar la vida als cinquanta-cinc anys (sembla una premonició, però l'escriptor havia escrit al seu primer dietari que "els que moren joves són els elegits dels déus, com recordava Jordi Llavina al seu article "Pairolí, el mig elegit dels déus" al diari Avui (4-5-2016), en un dels pocs textos que han comentat el volum que hem ressenyat), és autor també de les biografies de *Joan Oró* (1996), *Antoni M. Badia i Margarit* (1997) i *Oriol de Bolós* (2001), totes publicades per la Fundació Catalana per a la Recerca, de l'assaig *L'enrenou dels anys 80* (1987) i dels estudis literaris *El príncep i el felí* (Pagès Editors, 1996), *La geografia íntima de Josep Pla* (La Campana, 1996) i *Exploracions: Notes i converses de literatura* (CCG Edicions, 2006), i de l'obra de teatre *El retrat de Voltaire* (Pagès Editors, 1997). A més, Pairolí va traduir diverses obres dels italians Fausto Manara, Silvana Gandolfi

i Massimo Carlotto i de l'autor francès Georges Hyvernaud.

Per a aquells lectors interessats a tenir més informació sobre l'autor gironí, és encara activa la seva pàgina web, titulada significativament "L'alzina persevera" (<http://www.miquelpairolí.com>), on destaca un extens recull de retalls de premsa amb valoracions de la seva obra escrita per part d'una gran varietat de crítics i escriptors. Entre tota la informació que s'hi pot trobar,

és molt remarcable el complet dossier que la "Revista de Girona" va dedicar a Pairolí al número 271 de març-abril de 2012.

